

En kritisk vurdering af kristendomstænkningen hos Jordan B. Peterson på baggrund af hans centrale inspirationskilder

Stud. theol. Bo Berentsen
berentsenbo@gmail.com

Resume

Denne artikel har til formål at undersøge, hvordan Jordan Petersons centrale inspirationskilder - særligt Nietzsche og Carl Jung - fører ham til en position, som denne artikel vurderer til at være *praeparatio evangelica*. Artiklen argumenterer for, at Jordan Peterson tilslutter sig den intellektuelle og åndelige arv han modtager fra filosofen Nietzsche og psykologen Carl Jung. Artiklen vurderer dernæst, hvordan kristne bør forstå Jordan Peterson, og artiklen argumenterer for, at Jordan Peterson bør forstås som *praeparatio evangelica*. Hans tænkning er ikke kristen, men peger mod kristendommen.

Keywords

Jordan Peterson – Kristendom – Praeparatio Evangelica – Ideologi – Menneskets åndelige problem

Indhold

1. Indledning og metode.....	503
2. De centrale inspirationskilder	504
2.a Nietzsches påvirkning på Jordan Petersons kristendomstænkning.....	504
2.b Carl Jungs påvirkning på Jordan Petersons kristendomstænkning	506
3. Jordan Petersons virke set i lyset af centrale inspirationskilder	506
3.a Jordan Petersons behandling af menneskets åndelige problem og ideologi.....	508
3.b Ideologi som symptomet på kampen mellem religion og videnskaben	510
3.c Jordan Petersons forsøg på at redde den kristne tradition.....	511
4. Vurdering af Jordan Petersons kristendomstænkning	513
4.a Den hedenske påvirkning fra de centrale inspirationskilder.....	514
4.b Kristendom og videnskabens konflikt som grobund for ideologiens fremvækst.....	516
5. Jordan Petersons kristendomstænkning som <i>praeparatio evangelica</i>	517
6. Konklusion.....	519
7. Litteraturliste	520

1. Indledning og metode

Denne artikel har til formål at undersøge Jordan Petersons kristendomstænkning med det formål at vise, at Jordan Peterson ultimativt bør forstås som *praeparatio evangelica*. Artiklen har inddraget centrale inspirationskilder som Friedrich Nietzsche og Carl Jung og trækker en tråd fra dem tilbage til Sokrates. Sokrates, Nietzsche og Jung har ideen om menneskets indre verden tilfælles.¹ Den kan udforskes. Fordi Jordan Peterson stiller sig i samme tradition som disse tre, er det artiklens hensigt at vise, hvordan Jordan Petersons virke bør forstås som *praeparatio evangelica*.

Artiklens andet formål er at vise, hvordan Jordan Petersons kristendomstænkning også påvirkes i en uortodoks retning af Carl Jung og Nietzsche. Dette skyldes Nietzsches baggrund i klassisk filologi og Carl Jungs psykoanalytiske rødder, som påvirker Jordan Petersons kristendom i en hedensk retning. Artiklen vil endvidere vise, hvordan det påvirker Jordan Petersons projekt om at forstå og ”redde” kristendommen.

Den anvendte metode er først at foretage en kritisk analyse af de centrale inspirationskilder bag Jordan Petersons teologiske tænkning. Derigennem vil jeg vise, hvordan der går en rød tråd gennem inspirationen fra Sokrates, Nietzsche og Carl Jung til Jordan Petersens position. Desuden vil jeg argumentere for, at Jordan Petersons position kan forstås som *praeparatio evangelica*.

Begrebet *praeparatio evangelica*² bruges her om Jordan Peterson, fordi hans kristendomstænkning som sådan *ikke* stemmer overens med klassisk kristendom – men hans kristendomstænkning peger hen mod og opfordrer til en dybere forståelse af kristendommen. Grunden til denne anvendelse er, at f.eks. respekterede filosoffer som Sokrates og Aristoteles blev debatteret af personer i deres kristne eftertid; hvorledes skulle kristne forstå hedenske filosoffer, som på trods af deres hedenske overbevisning, havde konklusioner på deres diskurser, som var parallelle med kristne tanker? Sokrates og Aristoteles kunne derfor forstås i et kristent lys, fordi de blev forstået som folk, der kom så tæt på evangeliet, som man menneskeligt kunne, uden at få evangeliet åbenbaret for sig. På samme måde forstår artiklen Jordan Petersons tænkning; at han er tæt på kristendommen, men hans tænkning er *ikke lig* klassisk kristendom.

Dog skal begrebet ikke forstås sådan, at artiklen argumenterer for, at det nødvendigvis er gavnligt for den almindelige kristendomsforståelse at læse Jordan Petersons værker. Mange forfattere, som er blevet forstået som *praeparatio evangelica*, er netop blevet inkorporeret i kirkens teologi, som det blev med f.eks. Aristoteles og Sokrates/Platons værker; særligt Aristoteles blev inkorporeret i katolsk teologi gennem Thomas Aquinas. Så vidt går artiklen ikke i anvendelsen af dette begreb, selv om forfatteren til denne artikel må indrømme, at hans egen forståelse af kristen mytologi har været beriget af Jordan Petersons psykologiske tolkninger af teksten.³

¹ Det, der skiller Sokrates fra Nietzsche og Jung er ideerne om det transcendent og projektionshypotesen, som artiklen vil redegøre for. Sokrates troede ikke på en ”psykisk indre verden” eller psykologi, som man forstår det i dag, da det er et nyt felt inden for videnskaben.

² https://en.wikipedia.org/wiki/Praeparatio_evangelica besøgt 13-07-2020

³ *Kristen mytologi* – Her tænkes udelukkende på indholdet af 1. Mosebog

Primærlitteratur har været Jordan Petersons værker *Maps of Meaning* og *12 Rules for Life* og interviews. Sekundærlitteratur har været de centrale inspirationskilder for Jordan Peterson; Nietzsches værker, Carl Jung og hans værker og til vurderingsafsnittet har *Jordan Peterson, Myth and Meaning: A Christian perspective* været til særligt stor inspiration for afsnittets udformning.⁴

2. De centrale inspirationskilder

Centralt for Jordan Petersons interesse for kristendom er hans hypotese om, at et studie i Bibelen er et studie i "Væren". I dette afsnit vil artiklen undersøge, hvorfor og hvordan Jordan Peterson kan mene, at Bibelen kan udgøre et studie i fænomenet "Væren". Dette skyldes, at Jordan Peterson går ind for projektionshypotesen, som vi finder særligt hos Nietzsche og senere Carl Jung. Projektionshypotesen handler om, at alle metafysiske emner som mennesket kan finde på, såsom guder, mytologier mm. er udtryk for menneskets psykologi.⁵ Det betyder, at guddommelighed, religion og mytologi udtrykker sig gennem menneskets psyke, og derfor kan alle religioner og mytologier og guddomme forstås som studier i menneskets psyke. Projektionshypotesen fremsætter, at menneskets religiøse følelser ligger latent i menneskets psyke. Mennesket har en stor indre verden, hvor det ved langt mere, end hvad det egentlig tror, at det gør.

Men denne hypotese, er faktisk ikke noget nyt. Det er en tradition som strækker sig helt tilbage til Sokrates, i Platons værk *Protagoras*,⁶ et værk hvor Sokrates samtaler med adelsmanden Meno. I løbet af denne samtale, viser Sokrates, ved at stille de rigtige spørgsmål, at han kan få en af Menos slaver til at komme til avancerede formularer i geometri. Publikum er meget overrasket over Sokrates demonstration; Sokrates havde således bevist, at mennesket har en dyb indre verden med viden om tilværelsen, som mennesket har adgang til ved at stille de korrekte definitioner og spørgsmål.

Denne idé om menneskets "indre verden" og/eller psykologi⁷ strækker sig helt frem til i dag hos de centrale inspirationskilder som Carl Jung og Nietzsche, og Jordan Peterson ser Bibelen på samme måde, at denne bog er skabt af menneskets indre psykologi eller indre verden af ideer, og derfor udgør Bibelen et godt studie for et studie i "Væren".⁸

2.a Nietzsches påvirkning på Jordan Petersons kristendomstænkning

I forrige afsnit gjorde artiklen det klart, at Nietzsche ikke var den første i den vestlige verden til at forstå, at der er en indre verden, eller en ideernes verden, som kan udnyttes som et skatkammer, når man opstiller de rigtige definitioner og spørgsmål til at finde dem.

I dette afsnit, vil artiklen undersøge, hvordan Nietzsche bygger videre på denne tradition, og til dels har sit opgør med den.

⁴ Se litteraturlisten for mere information

⁵ Kaufmann 2013: 128-134

⁶ Plato, Meno and Protagoras, trans. Adam Beresford 2006: 110-12

⁷ Sokrates og Platon ser ikke på menneskets "psykologi", som vi gør i dag, men på "ideernes verden". Det var denne "verden" som Sokrates, ved at stille de rette spørgsmål, fik adgang til hos slaven. Men på grund af sammenligning med Nietzsche og Jung, vil artiklen anvende ordet "psykologi".

⁸ Peterson, Jordan B. 2018: 104

En af Nietzsches første store værker var *Tragediens fødsel*. Dette var værket, som vandt stor anerkendelse fra hans samtids ligesindede, fordi den stod i så stor kontrast til hans samtids ideer, som mente, ligesom Sokrates, at fornuften var den ypperste psykologiske funktion hos mennesket. Nietzsche ville med dette værk tage det 18. og 19. århundredes rationalisme og dens fornuft-centrerede verdensbillede og vende den på hoved. Det gjorde Nietzsche ved at fremsætte ideer om de drømme- og symbol-producerende evner, i stedet for logikken, som den ypperste funktion i menneskets psykologi. Hvor oplysningstidens filosoffer som René Descartes og Spinoza så logikken som det aspekt af psyken som den ypperste funktion i menneskets psykologi, så så Nietzsche den del af menneskets psyke, som producerer illusioner, fantasier og myter som den ypperste funktion i menneskets psyke, fordi den sætter horisonten ved hvilken civilisationer finder deres mening i tilværelsen.⁹ Dette er, hvad der kaldes projektionshypotesen, som redegjort for i tidligere afsnit. Det er hypotesen om, at menneskets psyke projekterer disse guder, mytologier, drømme og symboler frem fra menneskets indre og ud i virkeligheden for at kunne skabe en tilværelse med mål og mening i en ellers meningsløs verden.

Dette adskiller sig fra Sokrates fra nogle væsentlige punkter; 1. Fornuften 2. Det transcendent.

Angående det transcendent er Nietzsche og Sokrates uenige, for Nietzsche ville gøre op med tanken om det transcendent. Sokrates mente, at fornuften kunne grave ideer op fra ”ideernes verden”. Ideernes verden er et metafysisk koncept, som Sokrates opererede med, ellers var fænomenet omkring hvordan han kunne få den førnævnte slave til at komme til avanceret formularer omkring geometri umuligt. Derfor synes det i Sokratiske tankegang helt naturligt at acceptere denne metafysik. Nietzsche gjorde på den anden side op med denne tankegang ved at acceptere projektionshypotesen. I Nietzsches forståelse, så var alle disse ideer som Sokrates trak ud af slaven, noget der lå latent i slavens psyke, og ikke noget som slaven havde tilgang til via den metafysiske ideelle verden.

Angående fornuften gør Nietzsche op med den vestlige sokratiske arv på dette punkt. Sokrates mente, at man ved fornuftens evne, kunne grave ubevidste ting frem af ”ideernes verden”. Hvor Sokrates og hans åndelige arvefølgere i det 18. og 19. århundredes rationalisme mente, at fornuften var menneskets ypperste psykologiske funktion, så mente Nietzsche det var den irrationelle og mytologiske funktion med mytologier, drømme og billeder. Dette er den ypperste funktion, fordi det kun er drømme, billeder, mytologier og fortællinger som sætter horisonten for civilisationer – og det var dette, Nietzsche forsøgte med hans senere værk, *Således talte Zarathustra*, at give mennesket den ypperligste religion, med alt hvad den burde indeholde, blandt andet Overmennesket.¹⁰

Disse to tanker om fornuften og det transcendent er det, som Carl Jung samler op på, og det påvirker Jordan Petersons tankegang angående hans kristendomstænkning.

⁹ Kaufmann 2013: 128-134

¹⁰ Kaufmann 2013: 307-316

2.b Carl Jungs påvirkning på Jordan Petersons kristendomstænkning

Carl Jung var en af Nietzsches elever, og var selv meget optaget af den menneskelige psyke og dens indre verden. Carl Jung ville senere hen blive associeret med den psykoanalytiske bevægelse sammen med Freud, men grundlagde sin egen post-freudianske psykologi kaldet Jungianismen.

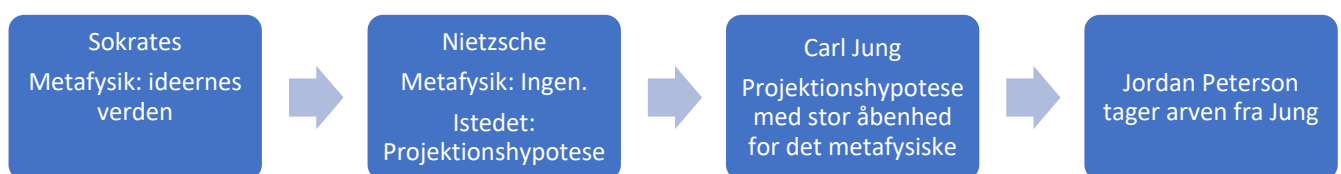
Jung tager meget med fra Nietzsche, særligt projektionshypotesen; at menneskets symboler, drømme, guder og mytologier er studier i menneskets Væren her i verden og derfor er den ypperste funktion i menneskets psykologi. Men Carl Jung havde et stort problem med Nietzsche, og det var hans idéer om Overmennesket og det transcendent. Hvis et menneske skal holde sig til ideen om Overmennesket, må man også med nødvendighed tro på, at mennesket kan skabe sine egne værdier (eller genskabe dem nu, hvor "Gud er død"). Dette var Jung ikke enig i. Mennesket kunne kun finde ud af, hvem det i virkeligheden er. Mennesket kan kun finde ind til sit "Selv".¹¹

Det andet problem er Jungs problem med Nietzsches afskrivning af det transcendent. Jung mente ikke, at mennesket kunne afskrive det transcendent, som Nietzsche gjorde det. Jung var altid åben overfor det transcendent i sine egne værker. Han mente, at psyken er det medium mennesket har til at interagere med det transcendent. Det er denne opfattelse af projektionshypotesen, som vi finder hos Jordan Peterson, som også opererer med en stor åbenhed overfor det transcendent i sine egne værker. Det er med disse briller han læser Bibelen og forstår kristendommen. Bibelen er et studie i "Væren", fordi den kom igennem mennesket psykologiske "åbenbaringer". Derfor er Bibelen også et af menneskets mest psykologiske driftssikre svar på spørgsmålet om "Væren" i denne verden.

Carl Jung er ikke kun den sidste i rækken af de store påvirkninger på Jordan Peterson, men han er uden tvivl den største påvirkning på Jordan Petersons tænkning, når det gælder projektionshypotesen og åbenheden overfor det transcendent, som artiklen vil se nærmere på i næste afsnit

3. Jordan Petersons virke set i lyset af centrale inspirationskilder

På baggrund af det gennemgåede materiale, skulle det være klart, at ideen om udforskning af menneskets psyke er en tradition, som rækker helt tilbage til Sokrates. Dette afsnit vil vise, hvordan Jordan Peterson kobler sig til denne tradition. Jordan Peterson sætter sig i denne tradition, fordi han accepterer ideer fra Jung; projektionshypotesen og åbenheden over for det transcendent med psyken som medium. Derfor ender vi med en progression, der ser således ud:

¹¹ Peterson, Jordan B. 2018: 193

For at vise, at Jordan Peterson har accepteret Carl Jungs ideer, vil artiklen inddrage dette citat fra bogen *12 rules for Life*:

“The Bible is, for better or worse, the foundational document of Western civilization (of Western values, Western morality, and Western conceptions of good and evil). It’s the product of processes that remain fundamentally beyond our comprehension. The Bible is a library composed of many books, each written and edited by many people. It’s a truly emergent document—a selected, sequenced, and finally coherent story written by no one and everyone over many thousands of years. The Bible has been thrown up, out of the deep, by the collective human imagination, which itself is the product of unimaginable forces operating over unfathomable spans of time. Its careful, respectful study can reveal things to us about what we believe and how we do and should act that can be discovered in almost no other matter.”¹²

Med dette citat sætter Jordan Peterson sig i en lang tradition ved at acceptere denne hypotese med dens åbenhed over for det religiøse, mytiske, symbolske og det transcendent. Dette fører til en af artiklens hovedformål, som er at vise, at Jordan Peterson derved sætter sig selv i en tradition, som bedst kan forstås som *praeparatio evangelica*. Nogle ville måske kritisere forståelsen af Nietzsche som et led i dette argument for *praeparatio evangelica*, grundet Nietzsches skarpe kritik af kristendommen og dens ”slave moral”. Det er netop på grund af Nietzsches accept af projektionshypotesen og gennem hans psykologiske opdagelser via denne hypotese, at han lægger bolden op til Carl Jung og senere Jordan Peterson.

Artiklens næste formål er at vise, at Jordan Peterson på trods af sin store åbenhed over for Bibelen, afviger fra klassisk kristendom.

Det, som denne artikel forstår ved klassisk kristendom, er;

1. Troen på den treenige Gud.
2. Nødvendigheden af Jesu korsdød for sjælens frelse.
3. Menneskets udelighed til opnå denne frelse uden troen på Guds søn, givet ved Helligåndens kraft af Gud-Faders vilje.¹³

Det, artiklen i de næste afsnit vil se nærmere på, er, hvor Jordan Peterson afviger fra kristendommen, og at vise, at det skyldes hans påvirkning fra Nietzsche og Carl Jung. Disse personer åbner for særligt hedenske tanker, særligt en hedensk antropologi. Disse ”hedenske” tanker er en arv, Nietzsche har fra sin uddannelse i klassisk filologi og Carl Jungs påvirkning fra psykoanalysens store brug af hedenske myter til at stille psykologiske diagnoser. Denne påvirkning på Jordan Peterson gør, at han får nogle meget uortodokse bibeltolkninger, men på trods af dette også en stor åbenhed overfor Bibelen.

I næste afsnit skal vi se på, hvordan Jordan Peterson bruger både Bibelen og hedenske myter til at lave en antropologi, som har ført ham til den stjernestatus han har i dag.

¹² Peterson, Jordan B. 2018: 104

¹³ Velvidende at dette skrift er luthersk, er det de tre trosbekendelser som vil ligge grund til denne opfattelse; den apostoliske trosbekendelse, den nikænske trosbekendelse og den athanasianske trosbekendelse. Larsen, Jørgen. 1999: 9-18

3.a Jordan Petersons behandling af menneskets åndelige problem og ideologi

To andre påvirkninger fra Nietzsche, som Jordan Peterson har taget til sig, er idéerne om 1. ”Guds død” og 2. Kampen mellem videnskab og religion. Dertil har Jordan Peterson forklaret, at det er, fordi ”Gud er død”, at mennesket tyer til ideologi for at få et organiseret verdensbillede og en måde at være i verden på.

Jordan Peterson begyndte sin rejse længe før han var blevet kendt med bogen *Maps of Meaning*, hvor han ville søge svar på sit eget personlige spørgsmål: Hvordan kunne det være, at det vestlige menneske var ved at gå i krig i koldkrigsperioden, og næsten udrydte livet på planeten jorden med en atomkrig?¹⁴

Ifølge Jordan Peterson, med påvirkning fra Nietzsche, skyldes det de filosofiske og videnskabelige teories fremmarch i 1800-tallets Europa, at religion blev unødvendig og/eller modbevist i det vestlige menneskes øjne.¹⁵ Dette unødvendiggjorde dog ikke samfundets behov for tradition, religion, orden og/eller kultur. Problemet var, som Nietzsche bekendtgjorde, en gigant var død, og spørgsmålet var nu, hvad der så skulle have kristendommens plads? I Nietzsches vurdering var det ideologien, som tog religionens plads. Det stemmer, at efter 1800-tallet var stort set alle konflikter betonet af ideologi, hvilket gør at Peterson hylder Nietzsche som værende en profetisk skikkelse i det 19. århundrede.¹⁶ Problemet er, at det vestlige menneske har mistet dets myte, dvs. den kristne myte. Det var særligt på grund af de videnskabelige teorier. Derfor finder det vestlige menneske myter nye steder. Dette beskriver Jordan Peterson i hans bog *Maps of Meaning*:

“Ideologies are attractive, not least to the educated modern mind – credulous, despite its skepticism, - particularly if those who embody or otherwise promote them allow the listener every opportunity to identify with the creative and positive characters of the story, and to deny their association with the negative. Ideologies are powerful and dangerous. Their power stems from their attractiveness, in combination with their incompleteness. Ideologies tell only part of the story but tell that part as if it were complete. This means that they do not take in to account vast domains of the world. It is incautious to act in the world as if only a set of its constituent elements exist. The ignored elements conspire, so to speak, as a consequence of their repression, and make their existence known, inevitably in some undesirable manner. Knowledge of the grammar of mythology might well constitute an antidote to ideological gullibility.”¹⁷

Ifølge Jordan Peterson er ideologi så indbydende for mennesket, fordi den som alternativ til religion giver en mening i tilværelsen. Men ideologier giver et ufuldstændigt billede, fordi ideologi kun ser verden fra én vinkel, som om det er den eneste vinkel, der findes. Her kunne den marxistiske økonomiske vinkel for eksempel nævnes, fordi den kun ser mennesker som økonomiske udnyttede og ofre, og hvis den fik løst dette problem, ville den automatisk have løst alle andre menneskelige problemer. Den fascistiske vinkel ser, at hele verden kan leve i Utopia, når den herskende race, f.eks.

¹⁴ Peterson, Jordan B. 1999: xi-xxii

¹⁵ Peterson, Jordan B. 1999: 6-7

¹⁶ Peterson, Jordan B. 1999: 11

¹⁷ Peterson, Jordan B. 1999: 217

den ariske krigerrace dominerer verden og kan dominere verden under den ariske races åg. Det er indbydende for individet, fordi det er simpelt og giver individet en mulighed for at være en helt i en verden. Men Jordan Peterson slutter citatet af med ordene "Knowledge of the grammar of mythology might well constitute an antidote to ideological gullibility". Det vil sige, hvis man kender til bare en lille smule mytologi, så vil dette virke som modgift til denne tankegang. Kain, i Jordan Petersons tanke, var nemlig manden, der troede, at han havde regnet tilværelsen ud.¹⁸ Da han fandt ud af, at Gud (tilværelsen) var langt mere kompliceret end som så, blev han misundelig, bitter og morderisk.¹⁹ Jordan Peterson har talt en del om dette problem med perspektivering til Pareto-fordeling og den bibelske fortælling om Kain og Abel. Det er særligt i forhold til venstreorienteret ideologi, som Jordan Peterson ikke mener, at Vesten ikke har haft det samme opgør med, som Vesten havde med f.eks. højreorienteret ideologi (dvs. fascistiske ideologier som aksemagterne havde i 2. Verdenskrig).²⁰ Pareto-fordelingen er forenklet forklaret, at i et hvilket som helst system, hvor ting skal fordeles, vil et mindretal altid få en størstedel af goderne. Uanset om det er ude i naturen eller i en kapitalistisk markedsøkonomi, vil dette altid ske. Vilfredo Pareto, som hypotesen er opkaldt efter, var en italiensk forsker, der fandt ud af, at 20% af italienske landmænd ejede 80% af den italienske landbrugsjord og omvendt, at de resterende 80% af italienske landmænd kun ejede 20% af den italienske landbrugsjord. Jordan Peterson finder i sin bog *12 Rules for Life*, med perspektivering til evolutionsteorien den samme fordeling blandt hummere således, at et mindretal af hummere ejer en størstedel af de territorier, som hummere befinder sig på. At ting fordeler sig, og de fordeler sig ulige, er et naturligt faktum.²¹ Materialistisk lighed finder man ingen steder. Dette mener Jordan Peterson er et gode, som man ikke bør søge at ændre. At ting fordeler sig sådan driver menneskets konkurrencemæssige egenskaber og giver retning mod forbedring af tilværelsen.²²

Her kommer Jordan Petersons læsning af Bibelen i spil. Det er netop på grund af Jordan Petersons forståelse af Bibelen som et studie i "Væren", der leder ham til sin kritik af f.eks. kommunismen og hvad han ellers kalder postmodernisme eller neo-marxisme.

Man kan se dette som en uretfærdighed. Det er "Kain og Abel"-historie forstået i mytisk og psykologisk forstand. Jordan Peterson skriver om denne Pareto-fordeling som en del af virkeligheden. For Jordan Peterson og hans læsning af Bibelen er et studie i "Væren", så er Pareto-fordelingen en del af "Væren". I Jordan Petersons fortolkning af fortællingen om Kain og Abel har Pareto-fordelingen plads. Abel får Guds velsignelse, hvad Kain ikke gør, på trods af, at deres offer til Gud hver især samstemmer med deres erhverv. På trods af Kains offer til Gud, velsigner Gud ikke Kain, og Kain bliver misundelig. Dette gør, at Kain slår Abel ihjel, fordi han, i Pareto-fordelingens sprogbrug, misunder Abel hans 80% af gudsvelsignelse, når Kain selv kun får sølle 20%. I sit eget misundelige sind, har han sikkert gjort 80% af det arbejdet i det hus, de boede i.

¹⁸ Jordan Peterson bruger nogle gange "tilværelsen" og "Gud" som synonyme begreber, fordi Gud er herre over tilværelsen.

¹⁹ Peterson, Jordan B. 2018: 150-152

²⁰ Her tænker Jordan Peterson på 2. Verdenskrig, hvor de fascistiske magter blev besejret. Dog har Vesten aldrig haft det samme opgør med socialistiske ideologier. De har stadig i mange kredse, særlig blandt unge og studerende et godt image.

²¹ Jordan Peterson bruger, med baggrund i evolutionsteorien, eksemplet, at hummere er på et af de laveste stadier af evolutionen, for at vise ikke kun hvor banalt men også hvor nødvendig materiel ulighed er.

²² Peterson, Jordan B. 2018: 1-30

I Jordan Petersons fortolkning, vil de, der føler sig forfordelt i livets goder (eller analogien: Guds velsignelse) trække på den samme hammel som Kain og dele hans ånd. De ville blive misundelige og morderiske. Det er sådanne følelser, den socialistiske ideologi trækker på. Dette gør socialisme ude af synkronisering med tilværelsen eller med bibelsk-mytologisk sprog "Gud".²³

Endelig mener Jordan Peterson, at ideologi får næring fra det vestlige menneskes åndelige tomrum. Fordi "Gud er død" springer ideologien ind med en mytologi og et religiøst verdensbillede, som det vestlige menneske hungre efter. Denne mytologi befinder sig i samme dur som Kain og Abel myten, arbejderklassen (Kain) arbejder hårdt og slider sig ihjel for den øvre klasse (Abel), som får profitten for alt det hårde slid (Guds velsignelse) for minimalt slid.

Fordi kommunismen også er utopisk i sit væsen, er det kommunistiske system lukket overfor enhver form for kritik. Fordi kommunismen ifølge dens egen ideologi er det højeste stadie for samfundsudvikling, vil enhver ændring af dette samfund være et tilbageskridt. Al kritik af det revolutionære-kommunistiske samfund vil blive opfattet som en kontrarevolutionær aktivitet, der har til hensigt at trække det ultimative socialistiske Utopia tilbage til det kapitalistiske mørke, hvor det kom fra. Det er ud fra denne logik, at de undertrykkende kommunistiske regimer opstår, med deres overvågning af befolkningen og Gulag-systemer, for at holde samfundet i trit med den ideologiske ortodoksi.

Disse tanker om ideologien gjorde, at Jordan Peterson blev kendt, ved at være en meget udtalt kritiker af den canadiske lov "Bill C-16". Denne lov krævede, at den canadiske stat ved lov afkrævede sine borgere at bruge de køns-pronomener, som hvert enkelt individ mente, de tilhørte. Dette kritiserede Jordan Peterson som "Compelled speech". Det fik ham for alvor ind i befolkningens, mediernes og det politiske søgelys. Jordan Peterson opfattede "Bill C-16" som et udtryk for kønsideologi, hvor man ved lov, vil forfølge alle dem, som ikke går i gåsengang med denne nye kønsideologi.

3.b Ideologi som symptomet på kampen mellem religion og videnskaben

Jordan Peterson, som redegjort for, har haft et stort opgør med ideologi. Jordan Peterson ønsker, som modgift til ideologi, en tilbagevenden til religionen og mytologien. Ifølge Jordan Peterson er denne tilbagevenden ikke mulig uden at få løst problemet mellem religion og videnskab. Derfor har Jordan Peterson foreslået en løsning på problemet mellem tro og videnskab. Jordan Peterson anvender begreber som sandhed og meta-sandhed, for at få løst problemet mellem tro og videnskab. Jordan Peterson opfatter videnskab som værende *sand*. Det vil sige at være objektivt sandt. Det betyder for eksempel, at hans forståelse af evolutionsteorien er, at den er sand, men den er ikke meta-sand, eller med andre ord subjektivt sand – den giver ikke mennesket nogen mening med tilværelsen. Jordan Peterson opfatter mytologi som værende *meta-sand*. Det vil sige at være subjektivt sandt. Det betyder for eksempel, at hans forståelse af skabelsesmyten er sand, på den måde, at den giver mennesket mening i tilværelsen. Den fortæller individet, hvordan individet skal være i verden. Den fortæller ikke individet, hvordan verden objektivt er. Når Jordan Peterson fortolker Bibelen, er det med sidstnævnte

²³ Peterson, Jordan B. 2018: 61

tilgang; Bibelen er meta-sand, den er subjektivt sand. Den fortæller dig, hvordan du ontologisk bør være i verden.²⁴

Artiklen vil demonstrere Petersons tankegang med denne figur:

Denne fortolkningsmodel har gjort, at Jordan Peterson ikke kun kan trække på en lang tradition af religiøs og mytologisk viden i hans argumentation; men også en stor videnskabelig psykologisk viden. Dette var nyt på den politiske scene, særligt i kønsdebatten, at en så belæst psykolog artikuleret præsenterede sig på den politiske scene, som for det meste var domineret af feministisk perspektiv. Det viste sig, at der var mange, der havde brug for at høre hans mere religiøst, videnskabeligt og psykologisk (og mere konservative) orienterede stemme frem for det mere ideologisk præget feminisme. Det resulterede i hans følgende turné rundt i den vestlige verden, hvor han gav et modspil til feminisme og ideologi.

Mange har opfattet Jordan Peterson som et frisk pust ind i debatten, der trængte til nuancering. Jordan Peterson har sidenhen fået stort tilslutning til sine anskuelser og ideer. Den væsentligste idé ser vi på i næste afsnit.

3.c Jordan Petersons forsøg på at redde den kristne tradition

For Jordan Peterson har forsøget på at "redde kristendommen" været helt essentielt. Det skyldes, ifølge Peterson, at det vestlige samfund er tæt forbundet med det vestlige samfunds religion; dvs. kristendommen. Hvis man vil redde civilisationen, må man også redde troen, der har bundet civilisationen sammen og sætter horisonten for den civilisation. På baggrund af erfaringerne fra 2. Verdenskrig og den kolde krig prøver Jordan Peterson at redde den vestlige civilisation fra ideologisk konflikt, ved at kunne vise folk, at studier i Bibelen er studier i "Væren". Dette afsnit vil vise, hvordan Jordan Peterson ser det som enhver civilisations pligt at forbinde sig med sin tradition. Selv når traditionen er ude af trit med samfundet, der omgiver den, er det traditionen, der giver samfundet sin sjæl og identitet. Uden tradition er samfundet i kaos. Jordan Peterson hiver fat i Horus-myten for at vise, at det ikke er første gang, at mennesket har været ude af synkronisering med sin tradition. Jordan

²⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=xwE4nhJkEKA> besøgt 18-05-2020

Peterson prøver derved at vise, hvor universelt det er, uanset hvilken kultur man tilhører, i hvilken tidsalder man befinder sig, at kunne forstå sin egen tro og tradition, og give den ny liv og energi.

I Horus-myten finder Jordan Peterson to mytologiske perspektiver, som han trækker ind i sin kristendomsforståelse. Det ene er ”at redde faderen fra undergrunden”,²⁵ og den anden er ”det guddommelige individ”.²⁶

I Jordan Petersons bog *Maps of Meaning* bruger han den ægyptiske Horus-myte til at beskrive begge perspektiver.²⁷ I Horus-myten fortælling bliver Osiris, den maskuline ordensgud, forrådt af sin bror Seth og dræbt af ham. Isis, Osiris’ kone føder, efter Osiris’ død, deres søn Horus, som lover at dræbe Seth for at hævne sin far Osiris. Horus går i kamp med Seth, men taber denne kamp. Horus finder ud af, at han kun kan besejre Seth med sin fars hjælp. Problemet er, at hans far er død. Horus finder sin far i underverdenen. Osiris ligger blind, magtesløs og død i underverdenen. Det er først, da Horus giver sit levende øje (symbol for liv og potens) til sin far, Osiris, og Horus får Osiris’ døde øje i stedet (symbol for åndelighed og tradition), at Horus og Osiris sammen kan besejre den onde Seth. Horus kan derefter tage sin retmæssige plads som gudekonge over Ægypten, og Osiris kan endelig blive balsameret og lagt i graven (som symbol for respekt for traditionen).²⁸

Jordan Peterson bruger denne fortælling til at fremhæve to motiver, som er generelle for en kongemyte fortælling; ”at redde faderen fra undergrunden” og ”det guddommelige individ”. Jordan Petersons tolkning af myter er meget drevet af analogi, og analogiske tolkninger er de bedste måder at forstå disse ellers meget overnaturlige historier. I Jordan Petersons tolkning er Osiris den psykologiske arketype for ”Faderen”, den vestlige analogi er ”Gud-faderen”. Med til myten hører, at Osiris blev dræbt af sin bror Seth, der ved list narrede Osiris til at lægge sig selv i en sarkofag, hvorefter Seth lukkede og forseglede sarkofagen og kastede sarkofagen med Osiris i Nilen. Jordan Peterson tolker Horus-myten analogisk således, at traditionen, som tidligere regerede det vestlige samfund, er blevet udkonkurreret af symbolsk kaos og ondskab. I det vestlige samfund har ideologi fjernet kristendom fra den ”vestlige trone” og med tiden indtaget styret. At Seth (den nye tradition, ideologi) kan narre Osiris i døden skyldes, at den gamle tradition var blevet gammeldags. Samfundet valgte den nye tradition (Seth), fordi den er mere tidssvarende, selvom den er dårligere end den tidligere tradition. Det samme sker med ideologi og kristendom i dag. Folk vælger hellere ideologi frem for religion på trods af, at kristendommen lover evigt liv, en moralsk levemåde og et liv med Gud. Folk vælger ideologien fremfor religionen, fordi de finder ideologien mere håndgribelig end religionen.

Horus, den arketypiske unge helt, fødes af Isis. Isis sender Horus ud for at redde Faderen. Horus må først se sig slået af Seth for senere at møde faderen i underverdenen – for at kunne besejre Seth. Derved kan Horus blive den retmæssige konge på tronen. I denne del af fortællingen er der i Jordan

²⁵ Peterson, Jordan B. 1999: 131

²⁶ Peterson, Jordan B. 1999: 130-131

²⁷ I Jordan Petersons forelæsninger bruger han til hans yngre publikum ”løvernes konge” hvor begge motiver ”at redde faderen fra undergrunden” og ”det guddommelige individ” findes i samme fortælling, fordi det også er en kongemyte.

²⁸ Peterson, Jordan B. 1999: 128-134

Petersons fortolkning meget tydelige ligheder mellem Horus og Kristus; en lovet søn, der sendes ud for at redde verdenen og troen. Det sker gennem en rejse, der tager ham gennem døden ned til underverdenen for at besejre det onde til sidst. Dette skyldes, at dette er en kongemyte, eller som Jordan Peterson kalder det, fortællingen om det ”guddommelige individ”.

Denne myte er et vigtigt element i den tredje del af Jordan Petersons værk, *Maps of Meaning*. Den er et skoleeksempel på en kongemyte. Den fortæller hvordan kongen, dvs. ”det guddommelige individ” blev (og bliver) til. Peterson laver en forbindelse mellem disse kongemyter og kristendom, fordi kristendommen gør noget nyt med denne kongemyte-genre. I Bibelen er Jesus konge- og gudesønnen, som korsfæstes og genopstår, og dermed gør alle, som tror på ham til konger. Det unikke ved den kristne myte, er den enfatiske betoning, at Jesus klart og tydeligt gør alle til kongebørn, dvs. i denne sammenhæng; guddommelige individer. Konge-identiteten er ikke længere outsourcet til en farao eller en konge. I kristendommen bliver alle til konger og gudesønner gennem Jesu frelsergerning. Der opstår en syntese mellem individet og kongemyten og bliver til det Jordan Peterson kalder ”det guddommelige individ”.²⁹

Derudover, skal det bemærkes, hvad Jesus også gør i Jordan Petersons fortælling; han redder troen på sin fader og gør igen troen relevant for folket, genopretter traditionen, hvorefter han træder op på sin retmæssige trone, ligesom i Horus-myten. Det skyldes, at begge myter er den samme type inde for mytologien, kongemyten. Så Jesus er både ”det guddommelige individ” og ham som ”redder faderen fra undergrunden”. Det er to høje idealer, som Jordan Peterson prøver at efterfølge i sit eget liv, og som forklarer hans høje agtelse for kristendom. Jordan Petersons forsøg på at genfortolke Bibelen i et jungiansk inspireret psykologisk-analogisk lys er hans eget forsøg på at redde kristendommen og gøre den relevant. Jordan Peterson ser ikke sig selv som den nye Jesus, men at han ser, at det, som Jesus gjorde (i Jordan Petersons forståelse) er et eksempel for alle at efterleve, for det er sådan kongemyter bør forstås.³⁰

4. Vurdering af Jordan Petersons kristendomstænkning

I dette afsnit vil artiklen på baggrund af det gennemgåede materiale i det redegørende afsnit (punkt 2 og 3), vurdere Jordan Petersons kristendomstænkning på disse to punkter:

1. Hvordan de centrale inspirationskilder, herunder særligt Nietzsche og Carl Jung, med baggrund i deres uddannelse i henholdsvis klassisk filologi og psykoanalytisk psykologi, har påvirket Jordan Petersons kristendomstænkning i en særlig ”hedensk” retning. Brugen af ordet ”hedensk” i Jordan Petersons kristendomstænkning vil blive forklaret i de følgende afsnit. Den iboende hedenske antropologi er særligt relevant i forhold til det Jordan Peterson prøver på, nemlig at forstå kristendommen, for at redde den.

2. Hvordan projektionshypotesen, som der er redegjort for, er en tradition, som man kan pege helt tilbage til Sokrates, ultimativt åbner op for Jordan Petersons dilemma med det transcendent

²⁹ Peterson, Jordan B. 1999: 463-469

³⁰ Peterson, Jordan B. 1999: 128-134

spørgsmål, så han står på kanten af at opfatte sig selv som kristen, hvilket bevirker, at artiklen forstår Jordan Petersons virke, som *praeparatio evangelica*.

4.a Den hedenske påvirkning fra de centrale inspirationskilder

For at forstå Jordan Petersons lidt aparte bibeltolkninger, vil artiklen redegøre for, hvilke påvirkninger der ligger bag Jordan Petersons tolkninger. Artiklen har vurderet, at de vers, som Jordan Peterson særligt er optaget af, Matt 25:29, tolkes ud fra en særlig hedensk antropologi.³¹ Dette skyldes de centrale inspirationskilders baggrund. Nietzsche havde en uddannelse i klassisk filologi, og var meget begejstret for græsk tanke og mytologi.³² Carl Jung fik en særlige prægning fra græsk mytologi gennem hans oplæring i psykoanalytisk psykologi hos Sigmund Freud.³³

Det første eksempel er Jordan Petersons fortolkning af Matt 25:29, der indebærer, at materiel rigdom hober sig op hos de særligt dydige individer i samfundet, og de udydige bliver frarøvet materiel rigdom.³⁴ Den egentlige mening i bibelverset handler om dem, der tro i deres kristne tjeneste er rige i Ånden, modsat dem, som ikke er tro mod Jesus.³⁵

Det andet eksempel er Jordan Petersons sammenligning med det at ”bære sit kors” (Mark 8:34) og det, der handler om at tage sig sammen og bære sin smerte;

” It means willingly undertaking the sacrifices necessary to generate a productive and meaningful reality (it means acting to please God, in the ancient language)”.³⁶

I disse to tolkninger, ser vi, at Jordan Peterson tager en stor bue uden om den klassiske kristne antropologi. Jordan Peterson bruger gerne den førnævnte tolkning af Matt 25:29 i forhold til Kain og Abel for at forklare Pareto-fordelingen. Jordan Petersons tolkning af dette vers er materialistisk, ikke åndelig og tydeligvis taget ud af sin kontekst. Verset er en del af lignelsen om de betroede talenter, som skal forstås i analogi til himmelen og den troendes tjeneste indtil Jesu genkomst, og skal ikke retfærdiggøre materialistisk ulighed. Det andet vers i Mark 8:34 tolker Jordan Peterson som at have viljen til at gå igennem tilværelsen på trods af smerte og død.³⁷ Den klassiske tolkning af denne tekst, handler om at kendes ved Jesus på trods af den smerte det end må bringe, at være villig til at opgive sit liv. Alternativet er at opgive sin kristne bekendelse, og det vil være at miste det evige liv.³⁸

Det hedenske menneskesyn, antropologien, indebærer er, at mennesket har en tragisk tilværelse. Livet er hårdt, barskt, og uretfærdigt – men på trods af dette, så kan man blive lykkelig ved en dydig tilgang til livet, hvorved man udøver gode gerninger, lever en dydig tilværelse, oparbejder kapital, får et godt

³¹ Matt 25:29: ”For enhver, som har, til ham skal der gives, og han skal have overflod, men den, der ikke har, fra ham skal selv det tages, som han har.”

³² Kaufmann 2013: 27-28, 76, 99, 128-131

³³ Dart, Ron 2020: 72-73

³⁴ Peterson, Jordan B. 2018: 9-11

³⁵ Kjær, Torben 2016: 230

³⁶ Peterson, Jordan B. 2018: 27

³⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=asze0QzqTLA> besøgt 18-05-2020

³⁸ Ryle, J.C. 1985: 168-173

navn, der vil overleve én selv. Alligevel må den hedenske mand ultimativt se sig slået af smerte, sorg og fortvivelse – og til sidst møde døden, som tager alle. Den eneste måde, hvordan den hedenske mand kan leve videre, er gennem de gerninger, som kan udødeliggøre ham.

Det kristne menneskesyn, antropologien indebærer, at mennesket har en komisk tilværelse. Livet er hårdt, barskt og uretfærdigt – men på trods af dette, så kan mennesket stole på, at Gud vil frelse ham fra hans sygdom, redde ham fra hans smerte, oprejse ham fra de døde, retfærdiggøre hans syndige eksistens og helliggøre ham til vidnesbyrd for andre. Den kristne mand behøver intet stort navn, for hans navn er husket af Gud.

Det, som Jung og Peterson ender i, er en større åbenhed mod gnosticistisk kristendom;³⁹ en hedensk hybrid version af kristendom, tung på mytologi og moral/dyd, men meget lidt dogmatik, skriftbundet teologi og genopstandelsesteologi/kors-teologi. I Jordan Petersons bog *12 Rules for Life*, kommer det særligt til syne, hvordan dette påvirker hans kristendom. Det viser følgende citat:

”Dogmatic belief in the central axioms of Christianity (that Christ’s crucifixion redeemed the world; that salvation was reserved for the hereafter; that salvation could not be achieved through works) had three mutually reinforcing consequences: first, devaluation of the significance of earthly life, as only the hereafter mattered. This also meant that it had become acceptable to overlook and shirk responsibility for the suffering that existed in the here-and-now; second, passive acceptance of the status quo, because salvation could not be earned in any case through effort in this life (a consequence that Marx also derided, with his proposition that religion was the opiate of the masses); and finally third, the right of the believer to reject any real moral burden (outside of the stated belief in salvation through Christ), because the son of God had already done all the important work.”⁴⁰

I dette citat ser vi Jordan Peterson i 3 punkter adskille sig tydeligt for klassisk kristendom ved;

- 1) At kritisere det kristne frelseshåb for at være en fornægtelse af det jordiske liv.
- 2) At den kristne lære fører til status quo, antageligt i samfundet og den enkelte troendes liv, fordi himmelen venter, så mennesket ikke behøver at bestræbe sig på at forbedre sig selv eller sin tilværelse.
- 3) At kritisere at den kristne (antageligt den protestantiske) retfærdiggørelseslære fører til moralsk slaphed.

Det er ud fra disse 3 punkter, at artiklen vurderer, at der ligger en særlig hedensk antropologi bag, som stammer fra Carl Jung og Nietzsche. Jordan Peterson citerer og enes med Nietzsche i bogen *12 Rules for Life*:

”Nietzsche believed that Paul, and later the Protestants following Luther, had removed moral responsibility from Christ’s followers. They had watered down the idea of *The imitation of Christ*... Nietzsche writes, ”The Christians have never practiced the actions Jesus prescribed them; and the impudent garrulous talk about the ‘justification by faith’ and its supreme and sole significance is only the consequence of the Church’s lack of courage and will to profess the works Jesus demanded.” Nietzsche was, indeed, a critic without parallel.”⁴¹

³⁹ Jordan Peterson nævner tit gnosticisme i perspektiv til dogmatisk kristendom. Alle hans værker indtil videre har behandlet gnosticisme. Peterson, Jordan B. 2018: 103 Peterson, Jordan B. 1999: 153, 300, 312, 439, 456

⁴⁰ Peterson, Jordan B. 2018: 189

⁴¹ Peterson, Jordan B. 2018: 189 - Jordan Peterson citerer her Nietzsches værk viljen til magt.

Peterson er også påvirket af Jung, der har sammenlignet folk i middelalderen og sin egen samtid. Set med samtidens øjne var folk i middelalderen sovende og drømmende i sammenligning med senere tider. Jordan Peterson er påvirket således, at han ser den kristne antropologi som en drøm, og mennesket er vågnet op i en tragisk verden, og i denne sammenhæng ”hedensk”:

“How totally different did the world appear to medieval man! For him the earth was eternally fixed and at rest in the center of the universe, encircled by the course of a sun that solicitously bestowed its warmth. Men were all children of God under the loving care of the Most High, who prepared them for eternal blessedness; and all knew exactly what they should do and how they should conduct themselves in order to rise from a corruptible world to an incorruptible and joyous existence. Such a life no longer seems real to us, even in our dreams. Natural science has long ago torn this lovely veil to shreds.”⁴²

Den påvirkning, som Jordan Peterson har fra Nietzsche og Carl Jung, er ultimativt hedensk i sit væsen. Det præger hans kristendomstænkning. Det er ikke kun, at hans kristendomstænkning får et hedensk fortolkningslag, som set ved hans fortolkning af bibelvers, men det bevirker også, at han er åben overfor oldkirkelige kætterier, særligt gnosticismen på grund af de hedenske og mindre dogmatiske tendenser.

Jordan Peterson taler gerne om kristendommen i dette perspektiv, at det er individet der skal hæves op. Det er individet, der skal tage ansvar for sin tilværelse og sætte sin vilje igennem en nådesløs tilværelse her på jorden. Selv om Jordan Peterson rigtig nok hævder, at kristendommen hæver individet til en guddommelig status (ved at gøre os alle til guds sønner via Kristi frelsergerning), så ligger al vægten ikke på individet i klassisk kristendom. Så antropocentrisk er kristendommen ikke. Den er teocentrisk, al forhåbning ligger hos Gud, ikke hos individet. Det hedenske væsen fra Jordan Petersons centrale inspirationskilder kommer for alvor til syne, når han gør Jesus til ”den store hedenske mand”, der er udødeliggjort gennem hans lære og derigennem ”det guddommelige individ”. Det gør, at Jordan Petersons kristendomstænkning må bedømmes som mere ”hedensk” end kristen.

4.b Kristendom og videnskabens konflikt som grobund for ideologiens fremvækst

Jordan Peterson anvender begreberne ”sandhed” og ”meta-sandhed” for at løse det problem, som han mener førte Vesten til den situation med ideologisk konflikt, hvor Vesten er i dag. Grobunden for denne fremvækst af ideologi skyldes konflikten mellem religion og videnskab. Ved at betegne evolutionsteorien som objektivt korrekt og skabelsen som subjektivt korrekt har Jordan Peterson sandsynligvis løst et dilemma for en del folk i hans følge. Det giver dem en måde at tilegne sig kristendommen i deres liv, i det mindste på en såkaldt subjektiv måde.

Denne sondring mellem ”sandhed” og ”meta-sandhed” er kritisérbar. Kan det overhovedet kan lade sig gøre for mennesker at reelt at skille ”sandhed” og ”meta-sandhed” fra hinanden? Hvis evolution er objektivt sand, er det ikke også subjektivt i orden at udleve ”survival of the fittest” på et subjektivt niveau? Med andre ord, fordrer det ”objektive evolutionære menneske” ikke også en ”subjektiv evolutionær moral”? Bør man virkelig følge kristendommen, bare fordi det er et evolutionært nyttigt figment af vores evolution? Hvis noget er objektivt sandt, så følger der vel også en meta-sandhed

⁴² Carl Jung i bogen *Modern man in search of a soul* citeret fra Peterson, Jordan B. 1999: 5

deraf. Hvis mennesket er et evolutionært formet væsen (objektiv sandhed), som Jordan Peterson mener, så burde mennesket opføre sig på en måde, som er tro mod denne natur, oftest udtrykt i menneskets seksuelle natur og forplantningslyst. Hvis mennesket derimod er et skabt væsen af Gud (objektiv sandhed), så burde mennesket opføre sig tro mod sin skabte natur.⁴³

Jordan Peterson har i bedste fald lavet en ny fortolkning af videnskab og religion, i værste fald har han gået på kompromis med begge dele.

Selvom Jordan Petersons måde at forstå videnskab og religion kan kritiseres for at lave et groft skel, viser den et behov for at forstå religion. Denne fortolkningsmetode er ikke uden værdi i forståelsen af Jordan Petersons tænkning som *praeparatio evangelica*. Den skelnen, som Jordan Peterson har præsenteret, har gjort, at nogle, som før var ateister i Jordan Petersons følgeskab, nu kalder sig "Christian-atheists" med et mantra om "at leve som om, at Gud var sand". At Jordan Peterson har opfundet sådan et værktøj til fortolkning, som han har ved denne fortolkningsmetode der skelner mellem "sandhed" og "meta-sandhed", bør forstås positivt. Det viser, at i den bevægelse, som Jordan Peterson står som faderfigur til, peger på en hunger efter et religiøst budskab, som de, der tilslutter sig hans kristendomstænkning, kan tilpasse deres liv efter.

5. Jordan Petersons kristendomstænkning som *praeparatio evangelica*

Denne artikel er ikke den første, der har bemærket Jordan Petersons bemærkelsesværdige tolkninger af teologi og filosofi. Kristne røster har delt sig i to positioner, når det gælder Jordan Petersons kristendomstænkning. Nogle advarer imod Jordan Petersons læsninger som ukorrekte og alt for psykoanalytisk/jungiansk baseret, mens andre opfordrer unge mænd til at forstå Jordan Petersons tanker som "*praeparatio evangelica*".⁴⁴ Denne artikel er i sidstnævnte kategori. Artiklen har inddraget de centrale inspirationskilder; Nietzsche og Carl Jung og i mindre grad Sokrates. Det handler om at udforske menneskets indre verden, om end det er med sokratiske logik eller hermeneutisk drømmetolkning, så er der noget, der fordrer en åbenhed over for det religiøse. Jordan Peterson kan forstås som *praeparatio evangelica*, netop fordi Sokrates, Nietzsche og Carl Jung har valgt at se på menneskets indre psykologi (på hver deres måde, med hver deres form for metafysik) med en åbenhed for menneskets religiøse følelser. Det sker hos Sokrates gennem idéernes verden, hos Nietzsche gennem hans pseudo-religiøse værker som *Således talte Zarathustra* og i Carl Jungs forståelse af psyken som mediet ind i det transcendent. Derfra kan trækkes en tråd, der fører igennem Jordan Peterson ud i noget, der minder mere eller mindre om gedigen kristendom.

At afskrive Jordan Peterson som vranglærer, vil være at misforstå, hvor han selv befinder sig, og hvor hans publikum befinder sig i 2020. Jordan Peterson har udtrykt meget stor tilbøjelighed til at acceptere hele kristendommen som noget sandt. Artiklen vil inddrage en mail som en nær ven af Jordan Peterson; Jonathan Pageau, har skrevet om Jordan Peterson:

"Jordan is no different in private than he is in public. He wants the word "God" to mean something to him before he says something like, "I believe in God the Father." ... But he is not only trying to convince others, he is trying to convince himself. Two weeks ago Jordan

⁴³ Her tænkes særligt på 1. Mosebog kapitel 1-3

⁴⁴ Dart, Ron. 2020: 84

called me.... We talked for 2 hours, going once again through the story of Genesis, and the relationship between the structure of the Garden, the tabernacle and the traditional church building.... Then he said: "It is terrifying to think that those stories might actually be true." I swear there was actual terror in his voice."⁴⁵

Mange forstår ikke, hvor tæt Jordan Peterson og mange i hans publikum er på, at tage det store skridt ind i en mere klassisk kristendom, som ikke bare er forstået som ren psykologi. Og det er her problemet ligger for Jordan Peterson. Ved at forstå Bibelen som ren psykologi, udelukker han behovet for at være åben over for det transcendent. For at kunne få fuldstændig tilgang til Bibelens åndelige rigdomme, må han dispensere med ideen om Bibelen som værende ren psykologi. Jordan Petersons ultimative problem ligger altså i det transcendent; findes Gud, eller findes Gud ikke.

Findes Gud ikke, så falder det vel mest naturligt at forstå Bibelen som en projektion af menneskets egen psykologi. Findes Gud, så må menneskets psykologi være *praeparatio evangelica*.

Dog har denne artikel også argumenteret for, at Jordan Petersons kristendomstænkning heller ikke er 1:1, når det gælder klassisk kristendom. De centrale inspirationskilders åbenhed overfor hedenskabet påvirker Petersons bibeltolkninger i hedensk retning, så Bibelens budskab ikke kun bliver antropocentrisk, i stedet for teocentrisk; verdslig, i stedet for verdensfornægtende; dydsorienteret i stedet for bodsorienteret. Det gør særligt vold på kristendommens inderste lære, som Kristi stedfortrædende død. Denne antropocentriske måde at forstå tilværelsen på har jeg også måtte forstå som "hedensk", fordi det er en arv fra Nietzsche og Jung og ikke fra klassisk kristendom. Denne skelnen kaldes her i artiklen hedensk-antropocentrisk/kristen-teocentrisk verdensbillede. Det er det førstnævnte, der går igen hos Jordan Peterson.

Jordan Petersons løsning i forhold til evolution/skabelses-spørgsmålet, hænger tæt sammen med hans arv fra de centrale inspirationskilder og hans forsøg på at skabe en bro mellem videnskab og religion, så han kan have adgang til begge i hans skelnen mellem videnskabelig viden kontra religiøs viden. Denne artikel har stillet sig kritisk overfor denne skelnen. Artiklen kritiserer Jordan Petersons skelnen mellem sandhed og meta-sandhed, som en løsning på konflikten mellem tro og videnskab, fordi en objektiv tilværelse også vil forordre en subjektiv tilværelse, som samsvarer med det, som findes som objektive sandheder. Disse objektive og subjektive sandheder ligger i forlængelse af hinanden, ikke i fornægtelse af hinanden. Mennesket tror på Gud, fordi de finder ham sand, ikke fordi de finder ham som en nyttig fornægtelse af tilværelsen, som kan bedre deres eksistens.

Der er en del kritik at bemærke angående Jordan Petersons løsning af forholdet mellem evolution og skabelse. Det er et centralt problem for det vestlige menneskes åndelige krise. Men måden at forstå "sandhed" og "metasandhed" kan måske synes som en forklaring på problemet for nogle, men ultimativt stiller det mennesket i et dilemma: Bør man tro på kristendommen, hvis det bare er et funktionelt figment af vores evolutionære udvikling som i sidste ende er (objektivt) usandt? Er religion berettiget på baggrund af sin utilitaristiske værdi, og ikke på grund af dens sandhed?

⁴⁵ Dart, Ron. 2020: 171

Bruce Ashford skriver med rammende ord omkring Jordan Petersons kristendomstænkning:

”Peterson wants us to live as if there is a God because he understands well the disastrous consequences of living as if there is not a God. But what good is the recovery of transcendence if it is only an evolutionarily useful figment of imagination? As a high priest of traditional Western values, Peterson’s temple is no less empty than the secularists against whom he prophesies.”⁴⁶

Det er denne knivsæg Jordan Petersons står på. Kun tiden vil vise, om Jordan Peterson finder en plads til en transcendent Gud i hans tænkning, eller ej. Men en ting er klart: Det er længe siden, at en offentlig taler som Jordan Peterson har kunne formå at åbne et så stort publikum op for kristendommen. I stedet for at kritisere Jordan Peterson, så opfordrer artiklen til at anerkende, at selv om hans tænkning har tendens til at berøve kristendommen sin transcendent betydning, så ser vi stadig i den del af den bevægelse, som han står for, at der er en stor hunger efter det transcendentes betydning i livet. Jordan Peterson har trods alt sagt, at han lever ”som om Gud findes” og Jonathan Pageaus e-mail, afslører en dyb åbenhed over for ikke kun det transcendent, men også hele det kristne budskab.

6. Konklusion

Denne artikel har undersøgt Jordan Petersons kristendomstænkning og konkluderer, at det er bedst at forstå Jordan Petersons virke som *praeparatio evangelica*. Artiklen er af den opfattelse, at tilhængere projektionshypotesen, som vi finder den hos f.eks. Friedrich Nietzsche og Carl Jung, fører til forståelse af tilværelsen, som er åben for en vis form for det transcendent. Dette begrundes artiklen ved at se på Nietzsches efterfølgere Carl Jung og Jordan Peterson – som ifølge en mail fra en ven tilsyneladende står meget tæt på at skulle tage springet som kristen.

Dog er Jordan Petersons kristendomstænkning ikke 1:1 med klassisk kristendom. Hans to centrale inspirationskilder, Nietzsche og Carl Jung, har særligt hedenske påvirkninger gennem Nietzsches uddannelse i klassisk filologi og Carl Jungs psykoanalytiske baggrund med påvirkning fra Sigmund Freud. Dette giver Jordan Petersons tænkning et præg, som bedst kan beskrives som hedensk, hvilket gør at mange kristne ledere afskriver ham som en falsk profet.

Dette tager artiklen dog afstand fra, idet Jordan Peterson må stå eller falde på, om han er åben for det transcendent. Det ses som en rød tråd igennem hele hans, nogle gange paradoksale, tilgang til kristendommen. Selv hvis Jordan Peterson ikke personligt selv finder frem til evangeliet, så er den bevægelse, han står for, på vej derhen.

⁴⁶ <https://www.thegospelcoalition.org/article/jordan-peterson-high-priest-secular-age/> besøgt 11-03-2020

7. Litteraturliste

Bøger

Dart, Ron. 2020. *Myth and Meaning in Jordan Peterson: a Christian Perspective*
Bellingham: Lexham Press

Jung, Carl Gustav. Campbell, Joseph. 1976. *THE PORTABLE JUNG*
New York: Penguin Books

Kaufmann, Walter. 2013. *Nietzsche: philosopher, psychologist, antichrist*
Princeton: Princeton university press

Kjær, Torben. 2016. *Matthæus-evangeliet. En indledning og fortolkning* [Bind] 2
Fredericia: Lohse Forlag

Larsen, Jørgen. 1999. *Lad os bekende den kristne tro: den danske folkekirkes bekendelsesskrifter*
Fredericia: Lohse forlag.

Nietzsche, Friedrich Wilhelm. Kaufmann, Walter. 1976. *THE PORTABLE NIETZSCHE*
New York: Penguin Books

Peterson, Jordan B. 1999. *Maps of Meaning: the architecture of belief*
New York: Routledge

Peterson Jordan B. 2018. *12 rules for Life: an antidote to chaos*
Toronto: Random House Canada

Plato, Meno and Protagoras, trans. Adam Beresford Penguin Classics. 2006.
New York: Penguin

Ryle, J.C. 1985. *Expository thoughts on the Gospels: Mark*
Carlisle, PA: The banner of truth trust

Internet artikler og videoer:

<https://www.thegospelcoalition.org/article/jordan-peterson-high-priest-secular-age/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Praeparatio_evangelica

Jordan Peterson om videnskabelig contra religiøs sandhed:
<https://www.youtube.com/watch?v=xwE4nhJkEKA&t=45s>

Jordan Peterson om at tage sit kors op:

<https://www.youtube.com/watch?v=asze0QzqTLA>